

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти
Кафедра теорії і методики музичної освіти та хореографії

**ПЕДАГОГІКА МИСТЕЦТВА
ДЛЯ КУЛЬТУРНОГО ЗРОСТАННЯ ОСОБИСТОСТІ
ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ**

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

(8-10 листопада 2018 року)

Мелітополь, 2018

УДК: [378.013.43:7]:316.612(06)

П24

Друкується згідно рішення Вченої Ради Навчально-наукового інституту соціально-педагогічної та мистецької освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького протокол № 4 від 21.11.2018

Рецензенти:

Лабунець Віктор Миколайович – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри музичного мистецтва, декан педагогічного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
Антоненко Олександр Миколайович – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри інструментального виконавства та музичного мистецтва естради Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

П 24 Педагогіка мистецтва для культурного зростання особистості впродовж життя: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мелітополь, 8-10 листопада 2018 р.) / Відповід. ред. Н.А.Середа. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. –186 с.

ISBN 978-617-7566-48-8

Збірка містить тези і статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції “Педагогіка мистецтва для культурного зростання особистості впродовж життя”. Розкриваються такі питання: соціокультурний та людинотворчий вимір педагогіки мистецтва; аксіологічні максими педагогіки мистецтва у контексті актуальних методологічних підходів до теорії і практики освіти впродовж життя; сучасні тенденції у вивченні теоретичних і практичних проблем культурного зростання особистості засобами педагогіки музичного мистецтва, художньої культури та хореографії; дослідно-експериментальна робота молодих науковців та студентів з проблем музичної, художньої та хореографічної освіти; експериментальна педагогіка мистецтва для культурного зростання школяра в системі неформальної та формальної освіти; освітня реальність музично-педагогічних інновацій: реконструкція досвіду.

Матеріали збірки будуть цікавими для студентів, магістрантів і аспірантів факультетів мистецтв, учителів і викладачів мистецьких дисциплін та хореографії у закладах загальної, спеціалізованої середньої та вищої освіти.

Відповідальність за наукову коректність і оригінальність текстів несуть їх автори.

ISBN 978-617-7566-48-8

УДК: [378.013.43:7]:316.612(06)

©Н.А.Середа, 2018

Окороков У.І. ОСОБЛИВОСТІ МУЗИЧНО-РИТМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ЗАНЯТТЯХ "РИТМІКА"	100
Панченко Г. П., Федоров М. П. ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ	103
Пархоменко Е. К. ГОТОВНІСТЬ УЧНІВ-ПІАНІСТІВ ДО ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ ЯК СКЛАДОВА МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКОГО ДОСВІДУ	105
Переверзєва О. В. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В УМОВАХ НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	109
Рулевська Ю.О. АДАПТАЦІЯ РЕЖИСУРИ МУЗИЧНО-ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ ДО ПОТРЕБ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	113
Сєгеда Н.А. ПРОЕКТИВНИЙ І ТРАНСКОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХОДИ В МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ ДЛЯ КУЛЬТУРНОГО ЗРОСТАННЯ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦТВА	116
Сокол В.В. РОЛЬ ПІСЕННОГО ФОЛЬКЛОРУ У ФОРМУВАННІ ХУДОЖНЬОГО СВІТОГЛЯДУ СПІВАКА	118
Сопіна Я. В., Сопін О. І. АКТУАЛЬНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ДО ПРОЕКТНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТЬОГО ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	121
Стотика І. Г., Яциченко Г. В. РОЗВИТОК ВИКОНАВСЬКОЇ ТЕХНІКИ ПІАНІСТА У ІСТОРИЧНОМУ ДИСКУРСІ	124
Терещенко С. В. МИСТЕЦЬКИЙ АСПЕКТ СУТНОСТІ КРЕАТИВНОСТІ ПІДЛІТКА У КОНТЕКСТІ АКТУАЛЬНИХ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ	126
Харченко Ю. Т. СУТНІСТЬ ТА СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	130
Цзі Лей ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ЯК ПРОБЛЕМА ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ І ПРАКТИКИ	134
Червонська Л. М., Зборовський О. С. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ХОРЕОГРАФІЧНИМ КОЛЕКТИВОМ КЛАСИЧНОГО ТАНЦЮ	138

виконавської традиції відіграли музично-обрядовий фольклор і гуртовий спів, пов'язані з комплексом символічних, традиційно-умовних дій, що супроводжували певні події в життєдіяльності українців.

У вокально-педагогічному аспекті українські народні пісні є напрочуд придатним матеріалом для формування художнього світогляду майбутніх фахівців. М. Лисенко високо ставив користь обробок народних пісень для академічного виконання, а у листуванні з Ф. Колесою констатував їхній своєрідний культурологічний феномен, названий ним «етнологічні комбінації» жанрової еволюції українських дум: «Сучасна пісня народна... вже є продукція обміну народностей» [1, с. 276]. Так само культурологічним феноменом є композиторські обробки народних пісень. Узяті до навчального репертуару, вони утворюють оте посередництво між природним і культурним вокальними осередками, у контексті якого відбувається професіоналізація співу. У спілкуванні з видатними співаками у концепції вокального виховання, закладеній в основу його Школи; у спільних концертних виступах і фонозаписах з українськими співаками у якості композитора-концертмейстера, М. Лисенко пропагував пісенні традиції, впроваджуючи їх у контекст академічного мистецтва. Детермінована ним типологія мелізматики епічних співців слов'янського світу, яка разом із ритмо-синтаксичними чинниками складає смислове й художнє наповнення народнопісенних зразків; розвинена у працях українських і зарубіжних етнологів концепція (розпочата П.Сокальським про психофізіологічні особливості виконавського менталітету співаків, у якому історично склалися основні емпірико-інтуїтивні засади української вокальної педагогіки; пошуки «...спільного знаменника людської творчості», що його віднайдено зусиллями міжетнічних творчо-наукових зв'язків «... у феномені людини та її культуротворчій діяльності», зумовлюють етнологізацію вокальною культурознавства...» [2].

Зауважено, що народна пісня дуже легко переймається «на слух». Постійні форми, повторюваність формули, мігруючі блоки, простота і ясність стилістики, строга послідовність композиції, переважання дієслівних рим – усе це в сукупності становить естетику усності. При усній передачі слово виступає в органічному поєднанні з інтонацією, жестом, мімікою, мелодією. Цю єдність важко передати на письмі без певних втрат, що стосується насамперед нюансів емоційного вираження. Отже, можна зазначити, що народнопісенний фольклор є ментально близький співакові, що і сприяє формуванню художньо-естетичного світогляду співака.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Іван Франко і національне та духовне відродження України: зб. наук. статей / Прикарп. ун-т ім. В. Стефаника; упоряд. Возняк С. та ін. – Івано-Франківськ, 1997. – 155 с.

2. Сокальський П. П. Вибрання статті та рецензії / П. П. Сокальський. – К. : Музична Україна, 1977. – 172 с.

3. Kurth E. Musikpsychologie. / E. Kurth. – Berlin : Max Hesser Verlag, 1931. – 323 s.

УДК [378.019.212:78]:[7.021.2:005.54]

Я.В. Сопіна

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри інструментального виконавства
та музичного мистецтва естради

О.І. Сопін

викладач кафедри інструментального
виконавства та музичного мистецтва естради
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького

АКТУАЛЬНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ДО ПРОЕКТНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Анотація: у тезах розглянуто актуальність проблеми формування здатності до проектної самореалізації у процесі професійної підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва.

Ключові слова: професійна підготовка, проектна самореалізація, проектна діяльність, освітні технології, викладач музичного мистецтва.

Annotation: theses consider the relevance of the problem forming the ability to project self-realization during professional training of the future teacher of musical arts.

Key words: professional training, project self-realization, project activity, educational technologies, teacher of musical arts.

Згідно нової редакції стандартів і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти, яку було ухвалено на Міністерській конференції у 2015 року, вища освіта є невід'ємним компонентом соціально-економічного розвитку та культурного зростання. Інноваційні досягнення у освітньому просторі, в свою чергу, відіграють ключову роль у глобальній конкурентоспроможності. Очевидною необхідністю в сучасних умовах ринку праці стало вдосконалення підготовки майбутніх фахівців, що принципово змінює підхід до освіти. Зміни призводять до розробки гнучкої, варіативної, адаптивної системи, в основі якої лежить комплексний підхід. Це відображено в наступних нормативних документах України: закон України «Про вищу освіту» (2014 р.), закон України «Про освіту» (2017 р.), Рамкова програма «Освіта – 2030». Тенденції розвитку освітнього процесу потребують вдосконалення методів і форм професійної підготовки майбутніх фахівців, які будуть спрямовані на гуманізацію педагогічного процесу та реалізацію

комплексів актуальних підходів. Сприятливі умови для виявлення та розвитку індивідуальних можливостей та здібностей майбутніх фахівців повинні створювати нові педагогічні технології, які забезпечуватимуть спроможність викладачів музичного мистецтва до швидкої адаптації в нових умовах їх подальшої діяльності та проектної самореалізації.

Значущість завдання підвищення рівня професійної компетентності в наш час посилюється й тим, що сучасне суспільство потребує від освіченої людини не стільки наявності певного набору знань, а й уміння їх використовувати і поповнювати впродовж життя для ефективного виконання професійних завдань. Вища освіта виконує найважливіше завдання з підготовки майбутніх фахівців через розвиток активності, мобільності і критичності сучасних студентів, а саме, формування проектної компетентності.

Проектна компетентність педагога є вираженням інноваційної якості освітньої технології, творчого стилю його діяльності. Як професійно значима характеристика особистості і діяльності педагога, вона сприяє його індивідуальному зростанню, створенню результативного професійного досвіду, саморозвитку та самореалізації. З точки зору проектування самореалізацію актуальніше розглядати з позиції можливості управління, яке може будуватися через усвідомлення педагогом власних індивідуальних якостей, рис, властивостей і шляхів їх актуалізації; здатність приймати рішення, вмотивовані потребами особистісного і професійного зростання. Рівень проектної компетентності педагога визначає якість проектної діяльності і проектування.

Світова практика і вітчизняний досвід свідчать про ефективність проектних технологій в освіті. Методи і технології на основі проектної і дослідницької діяльності сприяють розвитку у особистості важливіших компетенцій, які необхідні для реалізації в соціумі: загальнонаукову, інформаційну, пізнавальну, комунікаційну, ціннісно-смыслову, соціальну, прагнення до особистісного саморозвитку, самовизначення і самореалізації.

Проектна самореалізація є культурно-творчою формою діяльності, в процесі якої відбувається формування здатності до здійснення усвідомленого і відповідального вибору особистості. У процесі професійного навчання майбутнього викладача музичного мистецтва формуються окремі уміння постановки проблеми, визначення мети, завдання й планування змістовної діяльності, самоаналізу і рефлексії, представлення результатів своєї роботи, але залишаються поза науковим інтересом питання пошуку і відбору актуальної інформації, вибору і освоєння відповідної технології для виготовлення продукту проектування та проведення дослідження, а саме, аналізу, синтезу, деталізації і узагальнення.

Тому для сучасних педагогічних досліджень актуальним є з'ясування педагогічної сутності проектної самореалізації викладача вищої школи, її структурування у контексті галузевої (мистецької) педагогіки та теоретичне обґрунтування і апробація відповідних освітніх технологій. Важливість цього завдання підтверджується, поперше, вимогами сучасного ринку праці до працівників, їхніх особистісних якостей, а по-друге, особливостями сучасної музично-педагогічної соціальної комунікації. Усе, зазначене вище, актуалізує необхідність дослідження проблеми здатності до проектної самореалізації в системі професійної підготовки фахівців сфери музичного мистецтва.

Методологічна основа дослідження базується на концептуальних теоріях і тезисах, представлених у соціально-гуманітарному знанні:

- психолого-педагогічні аспекти організації професійної освіти в роботах педагогів и психологів (О. Абдуліна, Н. Алексєєв, С. Архангельський, А. Асмолова, Л. Байбородова, А. Белкіна, Є. Бондаревський, Б. Ельконін, В. Ортинський І. Колесникова, Н. Кузьміна, А. Кузьмінський, М. Кузнєцов, А. Плігін, В. Серікова, В. Сластенін, А. Хуторський, В. Слободчикова, Н. Талізїна, А. Тряпїцина, А.Тубельський, М. Фїцула, Д. Фельдштейн, І. Фруміна, А. Щербаков та ін.);

- багатогранність і значущість самореалізації особистості як соціального явища (Платон, Сократ, Аристотель, Л. Коган, І. Маноха, В. Матусєвич, В. Муляр, М. Недашківська, Л. Сохань, В. Тихонович, О. Чаплигін, О. Шрамко, Е. Фромм, К. Абульханова-Славська, Л. Анциферова, Б. Ананьєв, О. Асмолов, Л. Божович, С. Бубнова, С. Гончаров, М. Магомєд-Емінєв, Д. Леонтєв, П. М'ясоїд, Л. Мітїна, А. Петровський, В. Петровський, С. Рубінштейн, Н.Сєгеда, К.Чарнецькі).

- теоретичні та методологічні основи проектної діяльності в освіті (Ю. Громико, Г. Ільїн, Г. Петрова, В. Слободчиков, П. Щєдровицький, Е. Полат, І.Чечель, В. Левїтєс, В. Гузєєв, Н. Конишева, М. Морозова, Н. Пахомова, Г.Голуб, Н. Гордєєва, А. Слободской, О. Чуракова, О. Волжена, О. Карланина, Т.Кобєлева, А. Хадирєва, І. Дралюк, С. Лєсникова, А. Михайлов, А. Зоткин, Г. Прозументова, Т. Стецюк, А. Тубельський).

В сучасній науці проблеми самореалізації особистості, розвитку проектної компетентності майбутнього педагога, впровадження проектної діяльності в освітній процес знайшли відображення при вирішенні широкого кола теоретичних і практичних питань професійної підготовки майбутніх фахівців. Проте, питання формування здатності до проектної самореалізації у майбутніх викладачів музичного мистецтва тільки починає привертати увагу науковців. Тому об'єктивна необхідність у вирішенні проблеми теоретико-методологічної та методичної нерозробленості цього спектру педагогічного процесу

зумовила вибір теми дослідження «Формування здатності до проектної самореалізації у процесі професійної підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва».

УДК 780.616.432.071.2 "16/19"

І.Г. Стотика

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри інструментального
виконавства та музичного мистецтва естради

Г.В. Яциченко

магістрант кафедри інструментального
виконавства та музичного мистецтва естради
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького

РОЗВИТОК ВИКОНАВСЬКОЇ ТЕХНІКИ ПІАНІСТА У ІСТОРИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Анотація. У публікації висвітлено історичну ретроспективу розвитку виконавської техніки піаніста, представлену у методичних трактатах авторів XVII-XX століття, зазначається, що майстерне володіння музичним інструментом завжди було предметом уваги музикантів-виконавців і педагогів, еволюція виконавської техніки піаніста у своєму розвитку пов'язувалась зі стильовими змінами в музиці та новими етапами розвитку музичної культури.

Ключові слова: виконавська техніка, методичний трактат, звукова «матеріалізація» нотного тексту, художня техніка піаніста

Annotation. The historical retrospective view of development of carrying out technique of pianist, presented in the methodical treatises of authors of XVII, is reflected in a publication - XX of century, marked, that the skilful possessing a musical instrument always was the article of attention of musicians-performers and teachers, the evolution of carrying out technique of pianist in the development contacted with stylish changes in music and new stages of development of musical culture.

Key words: carrying out technique, methodical treatise, voice "materialization" of musical text, artistic technique of pianist

У музичній педагогіці XX-XXI ст. спостерігається прагнення до розробки комплексної методики виконавського розвитку піаніста, котре знайшло своє втілення у педагогічній діяльності видатних майстрів Л. Баренбойма, А. Бірмак, Ф. Бузоні, Т. Воробкевич, Й. Гофмана, Г. Когана, Я. Мільштейна, С. Савшинського, В. Сафонова, Є. Тимакіна, Г. Ціпіна, А. Щапова та ін. В основу названої методики покладено тлумачення поняття "виконавська техніка" не лише як засобу звукової матеріалізації "озвученості" нотного тексту, але й як засобу розкриття художньо-смыслові сторони цього процесу. Корені такого розуміння сягають до першоджерел клавірно-фортепіанної школи в історичній